

Advies over de voorstellen van opleidingsprofiel voor het secundair volwassenenonderwijs en de basiseducatie

Vlaamse Onderwijsraad

Kunstlaan 6 bus 6
BE-1210 Brussel

T +32 2 219 42 99
F +32 2 219 81 18

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel op 28 januari 2014

Uitgebracht door de Raad Levenslang en Levensbreed Leren op 11 maart 2014 met eenparigheid van stemmen met één onthouding

Vorbereiding: commissie Volwassenenonderwijs, onder voorzitterschap van Bavo Van Soom en commissie Basiseducatie, onder voorzitterschap van Mieke Coulembier

Dossierbeheerder: Christof Vanden Eynde

INHOUDSOPGAVE

1 SITUERING	2
2 ADVIES	3
2.1 ALGEMENE OPMERKINGEN	3
2.1.1 Leeswijzer	3
2.2 SECUNDAIR VOLWASSENENONDERWIJS	3
2.2.1 Algemene bedenkingen	3
2.2.2 Beoordeling volgens de criteria	4
2.2.3 Technische opmerking in verband met de nummering en de formulering	4
2.2.4 Conclusie	4
2.3 BASISEDUCATIE	4
2.3.1 Alfabetisering Nederlands tweede taal, richtgraad 1	4
2.3.2 Latijns schrift, richtgraad 1	7

1 Situering

De Vlor geeft advies over de volgende voorstellen van opleidingsprofielen voor het secundair volwassenenonderwijs en de basiseducatie.

Secundair volwassenenonderwijs

- Studiegebied Mechanica-Elektriciteit:
  - Computeroperator: toevoeging van de uitbreidingsmodule 'beheerskader voor IT-processen'
  - Netwerktechnicus: toevoeging van de uitbreidingsmodules 'beheerskader voor IT-processen' en 'virtualisatie'
- Studiegebied ICT:
  - Informatica: Computer- & besturingssystemen en netwerken: toevoeging van de uitbreidingsmodule 'virtualisatie'

Basiseducatie

- Leergebied Alfabetisering Nederlands tweede taal:
  - Alfabetisering Nederlands tweede taal, Richtgraad 1
  - Latijns Schrift, Richtgraad 1

Samen met de adviesvraag ontving de Vlor de resultaten van de toets 'vormelijke criteria' die het Departement Onderwijs vooraf uitvoerde.

De Vlor adviseert de voorstellen van opleidingsprofielen conform de bepalingen van art. 24 van het decreet Volwassenenonderwijs van 15 juni 2007. Volgens dat artikel bepaalt de Vlaamse Regering, op voordracht van de stuurgroep en na advies van de Vlaamse Onderwijsraad, de opleidingsprofielen voor de basiseducatie en voor het secundair volwassenenonderwijs. Een opleidingsprofiel omvat ten minste:

- het minimale aantal lestijden van een opleiding;
- het aantal modules;
- het aantal lestijden per module dat in aanmerking genomen wordt voor de berekening van de financiering;
- de verdeling van de eindtermen, de specifieke eindtermen, erkende beroepskwalificaties of basiscompetenties over de modules binnen een opleiding.

Na het advies van de Vlor beslist de minister of hij de geadviseerde opleidingsprofielen al dan niet ter goedkeuring voorlegt aan de Vlaamse Regering. Na de definitieve goedkeuring van de opleidingsprofielen, kunnen de inrichtende machten en het GO! deze concretiseren in leerplannen. Artikel 25 van het decreet Volwassenenonderwijs bepaalt dat de centra voor de organisatie van hun opleidingsaanbod, uitsluitend de door de Vlaamse Regering goedgekeurde opleidingsprofielen hanteren.

De Vlor adviseert de opleidingsprofielen aan de hand van de beoordelingscriteria die als bijlage zijn toegevoegd.

2 Advies

2.1 Algemene opmerkingen

2.1.1 Leeswijzer

Niet alle gehanteerde criteria worden systematisch besproken. De afwezigheid van opmerkingen over een bepaald criterium geeft aan dat de raad ervan uitgaat dat de voorstellen:

- voldoen aan de wettelijke bepalingen van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs of andere relevante regelgeving (criterium 1);
- afgeleid zijn van valabele referentiekaders of, bij ontstentenis daarvan, gevalideerd zijn door de sector (criterium 2);
- rekening houden met maatschappelijke tendensen (criterium 3);
- waar nodig, rekening houden met de noodzakelijke voorkennis van de cursist (criterium 4);
- gedragen worden door de centra en desgewenst door andere publieke opleidingsverstrekkers (criterium 5);
- rekening houden met de mogelijke gevolgen voor andere opleidingen of andere onderwijsniveaus (criterium 6);
- een haalbaar en aanvaardbaar aantal lestijden omvatten in relatie tot de basiscompetenties en/of eindtermen (criterium 7);
- nog voldoende ruimte laten voor de leerplanmakers (criterium 8).

In de voorstellen van opleidingsprofielen als bijlage zijn de aanpassingen die de raad voorstelt, doorgevoerd met gemarkeerde wijzigingen.

2.2 Secundair volwassenenonderwijs

2.2.1 Algemene bedenkingen

De voorstellen van de opleidingsprofielen voor computeroperator, netwerktechnicus en informatica -computer- & besturingssystemen en netwerken beperken zich tot het toevoegen van een of twee uitbreidingsmodules ('beheerskader voor IT-processen' en 'virtualisatie') aan drie bestaande opleidingen. De Vlor adviseert de drie voorstellen als een geheel omdat de opmerkingen gelijklopend zijn.

De Vlor stelt vast dat de opleidingsprofielen van bestaande ICT-opleidingen al een aantal jaren oud zijn. Gelet op de razendsnelle evoluties op het vlak van ICT, zijn ze aan fundamentele herwerking toe. De opleidingsverstrekkers zijn zich daarvan bewust en maken er al werk van. De raad vindt het echter terecht dat er in afwachting van die fundamentele herwerking via uitbreidingsmodules wordt ingespeeld op een aantal dringende noden. Dat die noden dringend zijn, blijkt uit signalen uit het bedrijfsleven. Specifiek voor de uitbreidingsmodule 'virtualisatie' geldt dat veel centra elementen uit het voorstel nu al meenemen in de concrete realisatie van de bestaande opleidingsprofielen. Ook dat toont de opportuniteit van het voorstel aan.

De Vlor waardeert trouwens dat de basiscompetenties van de uitbreidingsmodules future-proof geformuleerd zijn. Ze maken het zo mogelijk om in te spelen op nog niet voorspellen technologische ontwikkelingen. De raad gaat ervan uit dat ook de te ontwikkelen nieuwe

opleidingsprofielen zo opgebouwd zullen worden dat ze het maximaal mogelijk maken om zeer flexibel in te springen op die ontwikkelingen.

2.2.2 Beoordeling volgens de criteria

Afgeleid zijn van valabele referentiekaders of, bij ontstentenis daarvan, gevalideerd zijn door de sector (criterium 2)

Het voorstel vermeldt geen referentiekader voor de voorgestelde uitbreidingsmodules. De Vlor verneemt dat de voorgestelde basiscompetenties het resultaat zijn van een ruime bevraging bij specialisten. De raad wijst verder op de expliciete validering door Cevora.

Rekening houden met maatschappelijke tendensen (criterium 3)

Zoals boven al aangegeven, spelen de uitbreidingsmodules in op specifieke noden die door de bedrijfswereld gesignaleerd worden.

Rekening houden met de mogelijke gevolgen voor andere opleidingen of andere onderwijsniveaus (criterium 6)

De Vlor stelt vast dat bij de formulering van de basiscompetenties erop toegezien is dat de basiscompetenties het niveau secundair volwassenonderwijs niet overstijgen.

2.2.3 Technische opmerking in verband met de nummering en de formulering

De Vlor heeft in de voorstellen in bijlage een aantal technische correcties aangebracht.

2.2.4 Conclusie

De Vlor geeft een gunstig advies aan de drie voorstellen zoals gecorrigeerd.

2.3 Basiseducatie

2.3.1 Alfabetisering Nederlands tweede taal, richtgraad 1

2.3.1.1 Algemene bedenkingen

Het voorstel van opleidingsprofiel voor Alfabetisering Nederlands tweede taal is een voorstel dat bedoeld is voor een doorgaans zeer kwetsbare groep cursisten in het volwassenenonderwijs. Nederlands leren aan analfabete of zeer zwak gealfabetiseerde anderstaligen is van een geheel andere orde dan Nederlands leren aan gealfabetiseerde cursisten. Het niet-gealfabetiseerd zijn als dusdanig speelt daarbij uiteraard een belangrijke rol want het alfabetiseringsproces is sterk bepalend voor het linguïstisch bewustzijn dat ingezet kan worden bij de verwerving van een andere taal. Even belangrijk, zo niet belangrijker is evenwel dat het niet-gealfabetiseerd zijn geen geïsoleerd gegeven is, maar het gevolg van de (bijna-)afwezigheid van scholing. Die afwezigheid leidt doorgaans tot ontbrekende schoolse vaardigheden, tot beperkte competenties in andere domeinen die voor het taalleren relevant zijn (gecijferdheid, oriëntatie in tijd en ruimte) en tot beperktere cognitieve mogelijkheden.

De genoemde moeilijkheden mogen dan wel frequent voorkomen, ze zijn niet noodzakelijk bij alle analfabete anderstaligen aanwezig. De groep van de analfabete anderstaligen is immers ook een zeer diverse doelgroep, zowel wat leermogelijkheden als wat perspectief betreft. Zo slaagt een weliswaar beperkte groep cursisten er in om op relatief korte tijd gealfabetiseerd te raken en als

zij-instromer terecht te komen in de opleiding NT2 van de basiseducatie. Voor andere cursisten is de horde van het leren lezen en schrijven dan weer te hoog. Voor hen is een traject aangewezen waarin de nadruk ligt op de mondelinge vaardigheden, gecombineerd met het elementair leren omgaan met geschreven materiaal.

Die diversiteit zorgt ervoor dat bij de beoordeling van het voorliggende voorstel de vraag heeft meegespeeld in welke mate het flexibel genoeg is om aan de diverse noden te voldoen. Daarbij merkt dat Vlor wel op dat die flexibiliteit nog verder moet gaan dan binnen de grenzen van een opleiding alfabetisering NT2 mogelijk is. De moeilijkheden van analfabeten vragen immers om een ruimere aanpak dan binnen een taalopleiding mogelijk is. De raad vraagt daarom meer onderzoek en denkwerk rond geïntegreerde trajecten voor analfabeten, trajecten die kunnen toeleiden naar werk, maar ook naar andere relevante rollen binnen de samenleving (ouderschap, burgerschap, ...).

De raad vraagt verder ook aandacht voor de kwestie van het civiel effect van het behalen van het niveau NT2, richtgraad 1. De beheersing van een van de landstalen op dat niveau is een voorwaarde voor het verwerven van de Belgische nationaliteit. Met name voor de schriftelijke component (d.w.z. voor lezen en schrijven) ligt dat voor analfabeten allesbehalve eenvoudig. Het behalen van het certificaat NT2 richtgraad 1 wordt ook voor het behalen van het inburgeringsattest een voorwaarde, al voorziet de overheid hier wel specifieke regelingen voor analfabeten. De Vlor vraagt aan zowel de federale als de Vlaamse overheid om hier voldoende rekening te houden met de moeilijkheden van analfabete anderstaligen.

2.3.1.2 Beoordeling volgens de criteria

De mate waarin het voorstel gebaseerd is op een specifiek referentiekader (criterium 2)

De intentieverklaring over de referentiekaders voor de ontwikkeling van opleidingsprofielen in het volwassenenonderwijs van 15 juli 2008 bepaalt dat het Europees referentiekader voor Moderne Vreemde Talen (verder: ERK) voor de opleidingen uit het leergebied Alfabetisering Nederlandse taal het 'enig valabel referentiekader is'. De Vlor stelt vast dat het voorliggende voorstel wel gebaseerd is op het ERK, maar ook andere referentiekaders hanteert. De raad volgt hier de redenering van de makers van het voorstel dat het ERK uitgaat van gealfabetiseerde taalleerders en dus niet voldoet als enig referentiekader. De raad gaat ook akkoord met de gekozen aanvullende referentiekaders.

Rekening houden met maatschappelijke tendensen (criterium 3)

Het voorstel is zo opgebouwd dat het heel flexibele en geïndividualiseerde leertrajecten mogelijk maakt. Dat beantwoordt aan een brede maatschappelijke verwachting over opleidingen voor volwassenen. De Vlor merkt wel op dat de flexibilisering die het voorstel inhoudt, in de praktijk onvermijdelijk ook zal stuiten op de grenzen van praktische organiseerbaarheid.

Rekening houden met de noodzakelijke voorkennis van de cursist (criterium 4)

De Vlor gaat ermee akkoord dat er voor een beperkte volgorde relatie wordt geopteerd. De volgorde relaties die er wel zijn, zijn logisch en staan een flexibel traject niet in de weg: de volgorde relaties tussen breakthrough en waystage zijn afzonderlijk bepaald voor de mondelinge en de functioneel schriftelijke component.

Gedragen worden door de centra en desgewenst door andere publieke opleidingsverstrekkers (criterium 5)

De centra en de VDAB gaan akkoord met het voorstel.

Rekening houden met de mogelijke gevolgen voor andere opleidingen of andere onderwijsniveaus (criterium 6)

De Vlor gaat ervan uit dat het voorliggende voorstel in de eerste plaats moet sporen met de opleiding NT2 van de basiseducatie. Het lijkt de raad weinig waarschijnlijk dat cursisten na het einde van de opleiding alfa NT2 richtgraad 1 de overstap kunnen maken naar de opleiding NT2 richtgraad 2 in een cvo. In oorsprong analfabete cursisten die over de vaardigheden en de cognitieve mogelijkheden beschikken om die overstap toch te maken, zullen al in de loop van richtgraad 1 de overstap maken naar de opleiding NT2 van de basiseducatie. De flexibele opbouw van de opleidingen NT2 en alfa NT2 maakt het volgens de raad mogelijk dat deze overstap kan gebeuren met de nodige ondersteuning, bijvoorbeeld doordat de cursist een aantal modules van de opleiding alfa NT2 blijft volgen.

Een haalbaar en aanvaardbaar aantal lestijden omvatten in relatie tot de basiscompetenties en/of eindtermen (criterium 7)

Gelet op de diversiteit van de doelgroep is het voor de Vlor niet evident om hier in algemene zin een uitspraak over te doen. Een weliswaar beperkte groep cursisten zal immers al voor het einde van richtgraad 1 kunnen doorstromen naar de opleiding NT2. Voor een andere groep cursisten blijkt het alfabetiseringsproces een uiterst moeilijke tot niet te nemen horde, en moet er vooral op een mondeling traject worden ingezet. Wanneer we van die beide groepen abstractie maken is het voorstel van opleidingsprofiel volgens de raad haalbaar en aanvaardbaar wat betreft de opleidingsduur in relatie tot de basiscompetenties.

Daarbij wil de raad nog het volgende opmerken:

- De basiscompetenties zijn vergelijkbaar met, maar niet identiek aan de basiscompetenties van de opleidingen NT2 richtgraad 1 van de basiseducatie en van het secundair volwassenenonderwijs. Zo ontbreken de basiscompetenties die betrekking hebben op schriftelijke taaltaken die op een structurerend niveau moeten worden uitgevoerd. Deze keuze is ingegeven door de overweging dat dergelijke taaltaken te hoog gegrepen zijn voor cursisten in het alfa-traject. De raad ondersteunt deze keuze en meent dat de principiële gelijkheid van de basiscompetenties over de verschillende opleidingen heen minder zwaar doorweegt dan de bekommernis dat de basiscompetenties haalbaar moeten zijn voor een meerderheid van de cursisten.
- De totale opleidingsduur is langer dan in de huidige opleiding Alfabetisering Nederlands tweede taal, waarbij vooral de duur van de zogenaamde technische modules sterk is toegenomen. Gelet op de complexiteit van het alfabetiseringsproces bij volwassenen is dit volgens de raad een verantwoorde keuze en een noodzakelijke correctie op de sterk onderschatte duur van de vergelijkbare modules in het huidige opleidingsprofiel.
- De basiscompetenties die betrekking hebben op ondersteunende kennis, zijn volgens het voorstel 'na te streven'. De Vlor begrijpt die keuze gelet op het beoogde doelpubliek, en gelet op het precedent van de opleiding NT2 van de basiseducatie, al ontbreekt volgens de raad wel de decretale basis voor dat statuut van de betreffende basiscompetenties.
- De Vlor ondersteunt de vraag van de makers naar verkorte versies van alle modules (nl. versies van 50 % van de vooropgesteld lestijden) en naar open modules, om op die manier de maximaal flexibele inzet van het opleidingsprofiel te garanderen.

2.3.1.3 Conclusie

De Vlor geeft het voorstel zoals ingediend een gunstig advies.

2.3.2 Latijns schrift, richtgraad 1

2.3.2.1 Beoordeling volgens criteria

De mate waarin het voorstel gebaseerd is op een specifiek referentiekader (criterium 2)

De intentieverklaring over de referentiekaders voor de ontwikkeling van opleidingsprofielen in het volwassenenonderwijs van 15 juli 2008 bepaalt dat het Europees referentiekader voor Moderne Vreemde Talen (verder: ERK) voor de opleidingen uit het leergebied Alfabetisering Nederlandse taal het 'enig valabel referentiekader is'. De Vlor stelt vast dat het voorliggende voorstel wel gebaseerd linken heeft met het ERK, maar ook andere referentiekaders hanteert. De raad volgt hier de redenering van de makers van het voorstel dat het ERK niet voldoet als enig referentiekader.

Gedragen worden door de centra en desgewenst door andere publieke opleidingsverstrekkers (criterium 5)

De centra en de VDAB gaan akkoord met het voorstel.

Rekening houden met de mogelijke gevolgen voor andere opleidingen of andere onderwijsniveaus (criterium 6)

De Vlor ondersteunt de vraag van de makers naar verkorte versies van alle modules (nl. versies van 50 % van de vooropgesteld lestijden) en naar open modules, om op die manier de maximaal flexibele inzet van het opleidingsprofiel te garanderen.

2.3.2.2 Conclusie

De Vlor geeft het voorstel zoals ingediend een gunstig advies.

Christof Vanden Eynde

secretaris Raad Levenslang en Levensbreed Leren

Bavo Van Soom

voorzitter Raad Levenslang en Levensbreed Leren